

M. JOHN HARRISON

VIRICONIUM

Traducere din limba engleză
Mircea Pricăjan

TRITONIC
fiction.ro

Despre *Viriconium*: Cîteva însemnări în chip de introducere

Oamenii își ascund mereu propria deziluzie, decăderea, vârsta. Cum se face că nu-și dau niciodată seama de ceea ce vor deveni, din moment ce chipurile lor conțin deja chipurile pe care le vor avea peste douăzeci de ani?

— „Călătoria unui tînăr spre Viriconium“

Și mă uit la ciclul *Viriconium* al lui M. John Harrison și mă întreb dacă *Orașul Pastel* știa că ascunde în paginile lui povestea din *În Viriconium* sau cumplitul chin din „Călătoria unui tînăr spre Viriconium“, dacă știa ce urma să devină.

Acum cîteva săptămîni și la depărtare de o jumătate de lume, m-am trezit în mijlocul Bolognei — acel oraș cu turnuri medievale de culoarea apusului peste care trece vremea în centrul orașului italian modern cu același nume — într-un anticariat mic, unde mi se dăduse spre cercetare un exemplar al *Codex Seraphinianus*. Cartea aceasta, creată de artistul Luigi Serafini, este, după toate probabilitățile, un obiect de artă. Conține și text, însă alfabetul seamănă cu un cod dintr-o altă lume, iar ilustrațiile (care acoperă aspecte ale vieții precum grădinăritul, anatomia, matematica, geometria, jocurile de cărți, aparatele de zbor și labirinturile) poartă doar o vagă asemănare cu cele pe care le știm din lumea aceasta în momentul de față: într-o imagine, un cuplu care face dragoste devine un crocodil care pleacă tîrîș; iar animalele, plantele și ideile sînt destul de ciudate să-ți poți închipui că această carte ne-a parvenit dintr-un timp sau spațiu extrem de îndepărtat. Aceasta este, lipsindu-ne o altă explicație, artă. Și, plecînd din anticariatul acela mic, pășind afară pe străzile umbrite de colonade ale Bolognei, ținînd în mînă cartea atîtor lucruri imposibile, m-am imaginat în *Viriconium*. Iar asta era bizar, și numai fiindcă, pînă atunci, asemuisem în mod explicit *Viriconiumul* cu Anglia.

Viriconium, creația lui M. John Harrison, *Orașul Pastel* din după-amiaza lumii; două orașe în unul, în care nimic nu se leagă, de la cap la coadă, cu excepția cîtorva nume de locuri, cu toate că n-am fost niciodată sigur că numele definesc același loc de la o poveste la cealaltă. *Bistro Californium* e mereu același? Dar *Henrietta Street*?

M. John Harrison, Mike pentru prieteni, este o persoană neastîmpărată, de înălțime medie, predispus la înflăcărări și zel. La prima vedere pare a avea

o constituție slabă, însă o a doua privire te convinge că a fost construit din chingi și arcuri și piele dură, de calitate, și nu te surprinde deloc să afli că Mike e alpinist, căci ți-l poți închipui fără nici o problemă cățărându-se pe o stîncă într-o zi rece, ploioasă, găsind puncte de sprijin în locuri aproape invizibile și trăgându-se mereu mai sus, omul împotriva stîncii. Îl cunosc pe Mike de mai bine de douăzeci de ani; de cînd îl știu, părul i-a căpătat un argintiu impunător și pare să fi devenit cumva tot mai tînăr. Mi-a plăcut întotdeauna de el, așa cum întotdeauna m-am simțit mai mult decît doar un pic intimidat de scrierile lui. Cînd vorbește despre scris, trece de la neastîmpăr la posedare. Mi-l amintesc pe Mike la Institutul de Artă Contemporană cum încerca să le explice celor din public natura literaturii fantastice de ficțiune: a descris situația cuiva care stă într-o alee bătută de vînt și se uită la imaginea lumii reflectată în vitrina unui magazin și vede în sticlă, brusc și fără nici o explicație, o ploaie de scînteii. Această imagine mi-a ridicat părul pe ceafă, mi-a rămas întipărită în minte; reacția aceasta mi-ar fi imposibil s-o explic. Ar fi ca și cum aș încerca să explic proza lui Harrison, lucru pe care mă străduiesc să-l fac în introducerea de față și care, după toate probabilitățile, nu-mi iese.

Există scriitori care scriu pentru scriitori, desigur, iar M. John Harrison este unul dintre ei. Se mișcă elegant, cu pasiune, de la un gen la altul, produce o proză străvezie și inteligentă, publicînd povestiri sub sigla SF sau fantasy, horror sau mainstream. Cîștigă premii orice gen ar aborda și face totul să pară atît de ușor. Literatura lui este înșelător simplă, fiecare cuvînt fiind gîndit și așezat acolo unde să aibă cel mai profund înțeles și de unde să lovească cel mai puternic.

Poveștile despre Viriconium, care moștenesc o serie de nume și sentimentul de neliniște dintr-un demult uitat Oraș Roman Englezesc („Anticarii englezi au preferat termenul *Uiriconium*, cărturarii străini pe cel de *Viroconium* sau *Viriconium*, fiind vehiculat de asemenea termenul *Vriconium*. Dovezile rădăcinilor noastre străvechi sînt întrucîtva confuze“, ne informează un site de istorie) sînt fantezii, trei romane și un mănunchi de povești care cercetează natura artei și a magiei, a limbajului și a puterii.

Nu există, așa cum am pomenit deja și așa cum veți descoperi, nici o consecvență în Viriconium. De fiecare dată cînd ne întoarcem în el, acesta s-a schimbat — sau ne-am schimbat noi. Natura realității se deplasează și se schimbă. Poveștile despre Viriconium sînt palimpseste, și alte povești și alte orașe pot fi văzute dincolo de suprafață. Poveștile adumbresc alte povești. Teme și personaje reapar, aidoma unor cărți de tarot amestecate și reîmpărțite.

În comparație cu poveștile care-i urmează, *Orașul Pastel* enunță simplu temele lui Harrison, asemenea unei teme muzicale complexe pe care o auzi cîntată mai întîi de o fanfară de alămuri. Este vorba de un SF din viitorul îndepărtat, acolo unde SF-ul se preface în fantasy, iar povestea se citește precum scenariul unui film magnific, aseasonat cu trădări și bătălii, cu toate ingredientele culturii populare atent puse la lucru. (La relectură, asta îmi aduce aminte puțin de Michael Moorcock și, în atmosfera și istovirea de sfîrșit de timp, de Jack Vance și Cordwainer Smith.) Pentru apărarea Viriconiumului și a reginei sale infante de invadatorii din Nord, lord tegeus-Cromis (care se crede mai bun ca poet decît ca luptător cu sabia) strînge ceea ce a mai rămas din legendarul Ordin al lui

Methven. Aici avem un pitic și un erou, o prințesă, un inventator și un oraș amenințat de asediu. Și totuși, povestea are ceva dulce-amar, ceva la care nu te-ai aștepta de obicei de la un asemenea roman.

Furtuna de aripi adoptă ca titlu o expresie din prima carte și este deopotrivă o continuare a primului roman și o punte de legătură între poveștile și romanul care urmează și o împrejmuiesc. Graiul acestei cărți este, intuiesc, mai puțin accesibil decât al celei dintâi, limbajul fiind bogat și baroc. Îmi amintește pe alocuri de Mervyn Peake, însă ai de asemenea impresia și că este romanul cuiva care vrea să se pună la încercare, să vadă ce poate face cu cuvintele, cu propozițiile, cu povestea.

Iar apoi, renunțând la stilul baroc, proza lui M. John Harrison devine transparentă, însă este vorba de o transparentă înșelătoare. Asemenea predecesoarelor lui, *În Viriconium* este un roman despre un erou care încearcă să-și salveze prințesa, este povestea unui pitic, a unui inventator și a unui oraș aflat sub amenințare, însă acum imensa canava a primei cărți a devenit o poveste scurtă și personală despre chinuri sufletești și secrete și amintiri. Zeii din acest roman sînt grobieni și imposibil de înțeles, eroul nostru abia dacă pricepe natura poveștii în care se vede prins. Mai mult decât celelalte, această istorisire îți lasă impresia că e mai aproape de ceea ce se dorește a fi povestit — decepția și decăderea care stăteau la pîndă, ca într-un cocon, în prozele de dinainte ies acum complet la iveală, aidoma unui fluture sau a unei păsări de metal eliberată din crisalidă.

Prozele scurte care se împletesc în jurul celor trei romane sînt povești despre evadări, de obicei evadări eșuate. Acestea vorbesc despre putere și politică, despre limbaj și structura de rezistență a realității — vorbesc de asemenea despre artă. Ți se strecoară printre degete ca apa, sînt evanescente ca o ploaie de scînteii, sînt durabile și naturale ca niște formațiuni stîlcoase.

Poveștile și romanele despre Viriconium acoperă aspecte ale vieții precum grădinaritul, anatomia, matematica, geometria, jocurile de cărți, aparatele de zbor și labirinturile. De asemenea, ele vorbesc despre artă.

De cînd a părăsit Viriconium, Harrison a creat mai multe capodopere (de gen sau nu): *Climbers*, uimitorul lui roman despre alpiniști și escapism preia temele din „Călătoria unui tînăr spre Viriconium“ și le prelucrează într-o proză mainstream; *The Course of the Heart* le prelucrează în proză fantasy, poate chiar horror; *Light*, excelentul lui roman țesut cu ițe SF vorbește și el despre evadări eșuate — din noi înșine, din lumile noastre, din propriile noastre limite.

Pentru mine, prima lectură a *Noptilor din Viriconium* și *În Viriconium* a fost o revelație. Eram tînăr cînd am dat peste ele, în urmă cu o jumătate de viață, și îmi amintesc prima impresie pe care am avut-o citind proza lui Harrison: că e limpede ca apa unui rîu de munte... și la fel de rece. Poveștile păstrează pentru mine memoria timpului în care le-am citit întîia oară — anii cînd Thatcher era prim-ministru în Anglia par deja să se transforme în mit. Cînd îi trăiam, anii aceia parcă ne copleșeau, iar orașul din poveștile acestea este animat de mai mult decât doar o fărîmă din Londra pe care mi-o amintesc, și există ceva din duritatea doamnei Thatcher însăși în rea-voința bolnăvicioasă a lui Mammy Vooley (într-adevăr, cînd Harrison a rescris povestea „Capului norocos“ sub forma

unui roman ilustrat, cu planșe de Ian Miller, Mammy Vooley a fost explicit desenată ca un avatar al lui Margaret Thatcher).

Acum, la relectură, găsesc claritatea prozei lui Harrison la fel de admirabilă însă descopăr că-i apreciez mai mult ca niciodată personajele — imperfecte și suferinde și mereu în căutarea unor căi de-a intra în contact unul cu celălalt, mereu trădate de limbaj și de tradiție și de ele însele. Și mi se pare că orice oraș aș vizita acum reprezintă o latură a Viriconiumului, că există un oraș de sus și unul de jos în Tokyo și în Melbourne, în Manila și în Singapore, în Glasgow și în Londra, și că Bistro Californium este locul unde găsești ce-ți dorești sau unde-ți dorești ce găsești sau, pur și simplu, acesta este locul pe care ți-l dorești.

M. John Harrison, în scriitura sa, stă agățat de stânci golașe și găsește locuri invizibile de susținere și nișe pentru pitoane ce n-ar trebui să existe; te ridică o dată cu el prin poveste, te trage de cealaltă parte a oglinzii, unde, cu excepția ploii de scînteii, lumea arată aproape la fel...

Neil Gaiman
Aeroportul Narita, 25 iulie 2005

ORAŞUL PASTEL

Prolog asupra Imperiului Viriconium

În Perioada de Mijloc a Pământului s-au ridicat în jur de șaptesprezece imperii importante. Acestea au fost Culturile După-amiezei. Toate cu excepția unuia sînt neimportante pentru povestea de față și nu e nevoie să spunem despre ele decît că nici unul nu a durat mai puțin de un mileniu, nici unul mai mult de zece; că fiecare a scos la iveală secretele și a dobîndit tihna pe care natura lui (și natura universului) i-a permis să le găsească; și că fiecare a căzut din univers în dezordine, s-a năruit și a pierit.

Ultimul dintre ele și-a lăsat numele scris în stele, dar nici unul dintre cei ce-au venit apoi nu l-a putut citi. Mai important, poate, în pofida forței sale tot mai slabe, acesta a construit lucruri trainice — lăsînd în urmă unele mecanisme care, de bine, de rău, și-au păstrat scopurile de funcționare preț de mai bine de o mie de ani. Și, încă și mai important, aceasta a fost ultima dintre Culturile După-amiezei și a fost urmată de Amurg și de Viriconium.

Vreme de cinci sute de ani sau mai mult după prăbușirea Perioadei de Mijloc, Viriconium (nu purta încă acest nume) a fost o adunare primitivă de comunități mărginite de mare la Vest și Sud, de ținuturile neexplorate la Est și de Marea Pustie Brună la Nord.

Avuția locuitorilor lui era alcătuită în întregime din ceea ce s-a putut recupera. Aceștia nu stăpîneau nici o știință, ci scormoneau deșerturile de rugină care fuseseră cîndva complexe industriale ale ultimei Culturi a După-amiezei și, fiindcă cele mai mari depozite de metal, mașinării și arme străvechi se aflau în Marea Pustie Brună, cei care le dețineau erau Triburile Nordice. Imperiul lor dezlînat avea două centre gemene, Glenluce și Drunmore, așezări orășenești sumbre și răsfirate unde erau transformate primitiv în săbii mașinării complicate și frumoase, al căror rol le era necunoscut și unde căpeteniile de trib se îmbătau și se luau la hartă pentru *baan*-urile mortale dezgropate din deșert.

Aceștia erau aprigi și invidioși. Domnia lor asupra Sudicilor era aspră și, în definitiv, insuportabilă.

Distrugerea acestei culturi pre-iriconiumiene și smulgerea puterii de la Nordici au fost înlăptuite de Borring-Na-Lecht, fiul unui cioban din Munții Monar, care i-a adunat pe sudici, le-a îndreptat spinările cu vorbele lui sărace, dar puternice, și într-o singură săptămână a prădat atât Drunmore-ul, cât și Glenluce-ul.

A fost un erou. În timpul vieții sale, a unit triburile, i-a alungat pe Nordici în munții și-n tundra de dincolo de Glenluce și-a construit fortăreața Duirinish la marginea Mlaștinii de Săruri Metalice, unde rugina și chimicalele din Marea Pustie Brună se adunau în bălți și smircuri otrăvitoare și se scurgeau în mare. Astfel, a închis Leedale de Jos împotriva celor rămași din regimul Nordic, protejând orașele Sudice Soubridge și Lendalfoot, aflate în continuă creștere.

Însă cea mai mare ispravă a sa a fost restaurarea Viriconiumului, centrul ultimei dintre Culturile După-amiezei, și adoptarea lui drept capitală — construind unde era nevoie, deschizând circulației străzile principale, gătuite de trecerea timpului, adăugând artefacte și opere de artă aduse din deșerturile de rugină, pînă ce orașul a strălucit aproape așa cum o făcuse cu o jumătate de mileniu în urmă. După el și-a luat numele imperiul. Borring a fost un erou.

Pînă la Methven n-a apărut nici un alt erou. În secolele de după moartea lui Borring, Viriconium s-a consolidat, s-a îmbogățit și a crescut, s-a ocupat de înavutire, de comerț interior și de micile dispute politice. Ceea ce începuse bine, în foc și sînge și triumf, și-a pierdut spiritul.

Preț de patru sute de ani, imperiul a rămas locului, în vreme ce nordicii și-au lins rănile și și-au alimentat resentimentele. A început un război lent de uzură, sudicii pierzîndu-și iarăși coloana vertebrală, iar Nordicii lăsîndu-se sălbăticiți de vremea rece, necruțătoare. Viriconium ținea la mare preț stabilitatea și poezia și neguțătorii de vin; rudele lui din munți, lupii — doar răzbunarea. Dar, după un secol de jafuri sporadice, lupii au întîlnit pe cineva care, chiar dacă nu era de-al lor, le înțelegea felul de-a fi...

Methven Nian a ajuns pe tronul din Viriconium și a descoperit că rezervele de metal și Mașinării Vechi scădeau. A observat că se apropia o Epocă Întunecată; își dorea să conducă mai mult decît un imperiu de paraziți. Și-a atras alături tineri care intuiau și ei asta și care recunoșteau amenințarea din Nord. În numele lui, aceștia au lovit întruna ținuturile de dincolo de Duirinish și au început a fi cunoscuți sub numele de Ucigașii Nordicilor, Ordinul lui Methven sau, simplu, *Methven*.

Au fost mulți la număr și mulți au murit. Au luptat fără de milă și cu o pricepere rece. Au fost aleși, fiecare, pentru cîte o pricepere anume: astfel, Norvin Trinor pentru darul său de strateg, Piticul Tomb pentru priceperea sa la mecanică și arme cu energie, Labart Tane pentru cunoștințele lui despre traiul celor din Nord, Benedict Paucemanly pentru iscusința într-ale aeronauticii, tegeus-Cromis fiindcă era cel mai bun luptător cu sabia din ținut.

Cît a trăit, Methven Nian a pus stavilă declinului: i-a învățat pe Nordici să se teamă de el; a pus bazele unei științe independente de Vechile Tehnologii; a păstrat ceea ce mai rămăsese din acea tehnologie. A făcut însă o singură greșeală, iar aceea a fost amarnică.

Încercînd să cimenteze o alianță pasageră cu unele dintre Triburile Nordice, și-a convins fratele, Methvel, pe care-l iubea, să o ia drept soată pe Regina acestora, pe Balquhider. Doi ani mai târziu, cînd tratatul a eșuat, această femeie-lup l-a lăsat pe Methvel în apartamentul lor să se înece în propriu-i sînge, după ce i-a scos ochii cu un ac de croitorie. A fugit, luînd-o cu ea pe fiica lor, Canna Moidart. A crescut-o pe copilă cu ideea că va domni asupra unui imperiu reunit, că, la moartea lui Methven, va trebui să pretindă tronul din Viriconium.

Hrănită cu nedreptățile din Nord, Moidart a îmbătrînit înainte de vreme și a sădit sămînța discordiei în Nord și în Sud deopotrivă.

Așa se face că, după moartea lui Methven — unii au spus că asta s-a datorat în parte durerii de care n-a scăpat niciodată după stingerea din viață a lui Methvel —, tronul a fost pretins de două Regine: Canna Moidart și singura moștenitoare a lui Methven, Methvet, cunoscută în tinerețe drept Jane. Iar cavalerii Ordinului lui Methven, văzînd un imperiu puternic, care nu mai avea mare nevoie de priceperile lor violente, tulburăți și întristați de moartea Regelui lor, s-au risipit.

Canna Moidart a așteptat zece ani pînă la prima răsucire de cuțit...

1

tegeus-Cromis, cîndva soldat și persoană cu gusturi alese a Viriconiumului, Orașul Pastel, care sălășluia acum cît se poate de singur într-un turn de lîngă mare și se închipuia mai priceput ca poet decît ca luptător cu sabia, stătea la prima revărsare a dimineții pe dunele de nisip care se întindea între înaltul său cămin și linia cenușie a apei. Aidoma unor bucăți de haine diafane zdrențuite, pescărușii negri zburau și se lua la hartă deasupra frunții sale întristate. Ceea ce-l făcuse să iasă din turn fusese o catastrofă, ceva ce el văzuse în timpul nopții din cea mai înaltă cameră.

Simțea miros de fum în vîntul ce bătea din larg. În depărtare, vag, auzea explozii înfundate și grele: și nu marea atotputernică era cea care făcea să tremure dunele de sub picioarele sale.

Cromis era un bărbat înalt, slab și cadaveric. În ultima vreme dormise puțin, iar în găvanele întunecate și înfundate de deasupra pomeților înalți, proeminenți, ochii lui verzi erau obosiți.

Purta o mantie de catifea de un verde-închis, care se rotea în jurul lui în bătaia vîntului asemenea unui cocon; o tunică din piele veche bătută cu ținte de iridiu peste o cămașă albă; pantaloni strîmți de catifea de un albastru-închis și cizme înalte, moi, din piele de căprioară, de un albastru-pal. Dedesubtul mantiei grele, mîinile lui slabe și înșelător de delicate erau strînse în pumni, îngreunate, așa cum era obiceiul vremii, de inele masive din metale neprețioase, încrustate cu cifruri și sfenograme complicate. Pumnul mîinii drepte se odihnea pe mînerul paloșului său simplu, care, sfidînd moda vremii, nu avea nume. Cromis, ale cărui buze erau subțiri și alburii, era preocupat mai mult de calitățile esențiale ale lucrurilor decît de numele lor; punea mai mult preț pe realitatea Realității decît pe numele pe care oamenii i le atribuiau.

Își făcea, de pildă, mai multe griji pentru frumusețea orașului care căzuse în cursul nopții decît pentru faptul că acesta era Viriconium, Orașul Pastel. Îl iubea mai mult pentru străzile lui pavate cu pietre de un albastru-pal și pentru aleile ce nu erau deloc pavate decît pentru felul cum aleseseră cetățenii să-l cheme, care deseori era Vechiul Viricon și Locul de la Răscrucea Drumurilor.

În muzică, pe care o iubea, nu găsisese nici o alinare, iar acum n-o găsea nici în nisipul trandafiriu.

Umblă pentru o vreme pe malul apei, examinînd obiectele aruncate de mare pe uscat: acordînd mai multă atenție ici unei pietre netede, colo unei cochilii transparente, luînd în mîină o sticlă de culoarea mantiei sale, aruncînd o ramură de copac albită și ciudat cioplită de apă. Se uită la pescărușii negri, însă țipetele lor îl deprimară. Ascultă vîntul rece care sufla prin pădurea de scoruși dimprejurul turnului său și tremură. Pe deasupra zarvei valurilor înalte auzea bubuitul înfundat al căderii Viriconiumului. Și chiar de-ar fi intrat în apa înspumată și i-ar fi simțit înțepătura acidă pe obraz, pierdut în tunetul ei, își imagină că tot ar fi putut auzi zarva de pe străzile pastel, grupurile învrăjbite și vocile care strigau după Tinăra Regină, Bătrîna Regină.

Își așeză mai bine pe cap pălăria brun-roșcată cu boruri largi; alunecînd pe nisipul mișcător, străbătu dunele; și găsi poteca din pietre albe care mergea printre scoruși către turnul ce nu purta nici el nume: cu toate că unii îl numiseră ca și coasta pe care se afla, și anume Balmacara. Cromis știa unde-l chemau inima și sabia — însă crezuse că partea aceea luase sfîrșit și se așteptase să ducă o viață tihnită lîngă mare.

Cînd sosi primul refugiat, știu cine cîștigase orașul — sau ceea ce mai rămăsese din el —, însă felul cum află asta nu-i făcu deloc plăcere.

Se întîmplă înainte de prînz, cînd încă nu se hotărîse ce să facă.

Se afla în camera din vîrf (o încăpere rotundă, mică, ai cărei pereți erau îmbrăcați în piele și rafturi cu cărți; obiecte muzicale și științifice, astrolabi și lăute, stăteau pe mesele din piatră acoperite cu mătăsuri; acolo lucra el la cîntecele lui), cîntînd încet la un instrument pe care-l căpătase în împrejurări ciudate cu o vreme în urmă, în Est. Avea corzile întinse și dure, și-l dureau buricele degetelor; cînta pe un ton înalt și neplăcut, melancolic, dar așa se și simțea. Cînta într-un chip uitat de toți, mai puțin de el și de cîțiva muzicanți din deșert, iar gîndul nu-i stătea la muzică.

De la geamul boltit al camerei se putea uita pe deasupra scorușilor și a mărăcinilor noduroși către drumul ce ducea de la nefericitul oraș la Duirinish în nord-est. Viriconium însuși era o piclă de ceață în zare către est și un neplăcut tremur în fundația turnului. Din acea piclă văzu cum se ridică o navă, o scînteiere ca o festă pe care ți-o joacă privirea.

Era bine-știut pe aleile orașului și-n locurile izolate că, atunci cînd era agitat sau cînd stătea în cumpănă, tegeus-Cromis își ducea neconținut mîna dreaptă la mînerul sabiei fără nume: atunci nu era cîtuși de puțin momentul să-l ataci, iar alt moment n-aveai. El însuși nu observase niciodată acest lucru. Lăsă instrumentul din mîină și se duse la fereastră.

Nava prinse înălțime, rotindu-se ușor, zbură puțin spre nord, în vreme ce Cromis strînse din ochi, și apoi porni direct spre Balmacara. Preț de cîteva clipe, păru că stă pe loc, crescînd doar tot mai mult pe măsură ce se apropia de turn.

Cînd ajunsese destul de aproape să poată fi văzută în detaliu, Cromis observă că fuzelajul ei din cristal fațetat fusese înnegrit de foc și că întreaga parte de la tribord era brăzdată de o crăpătură. Grupul motopropulsor (al cărui secret,

precum multe altele, fusese pierdut cu o mie de ani înainte de ridicarea Viriconiumului, așa încât Cromis și contemporanii lui se hrăneau cu cadavrul unei științe străvechi, depindeau de rămășițele unei rase dispărute), cu toate că nu trebuia, producea un zumzet sumbru de insectă. De la bot pînă la coadă, scînteind, pîrîia un halo de foc. În spatele geamului spart al cabinei, Cromis nu văzu nici un pilot, iar zborul navei erau dezordonat: se-nălța și cădea fără țintă, aidoma unei păsări de apă ce plutește pe un rîu cu unde domoale.

În timp ce vehiculul plonjă, se roti bezmetic și pierdu treizeci de metri în mai puțin de o secundă, încheieturile degetelor lui Cromis se albiră pe pielea înnegrită de sudoare a mînerului sabiei sale. Nava se frecă de vîrfurile scorușilor, se cutremură ca un animal pe moarte, dobîndi cîțiva neprețuiți, disperați metri. Cu motoarele gemînd, se prăbuși în pădure, împrăștiind scînteii imense. În aer se simți miros de ozon.

Înainte ca epava să lovească pămîntul, Cromis ieșise deja din încăperea de sus și, cu mantia învolburîndu-se în juru-i, cobora scările în spirală din mijlocul turnului.

La început, crezu că întreaga pădure luase foc.

În fața lui se ridicau trîmbe ciudate, nemișcate, de flăcări roșii și aurii, și cupru șlefuit. Își spuse: Sîntem la mila mașinărilor ăstora vechi; știm atît de puține lucruri despre forțele care le conduc... Ridică brațul să-și protejeze fața de căldură.

Și își dădu seama că majoritatea flăcărilor pe care le vedea nu erau decît frunzele de toamnă, culorile sălbatice ale anului muribund. Numai doi sau trei scoruși erau într-adevăr arși. Aceștia emanau un fum gros și alb și un miros deloc neplăcut. Atîtea feluri diferite de foc, își spuse. Apoi o luă la fugă de-a lungul cărării din pietre albe, dojenindu-se că fusese atît de neghiob.

Fără știrea lui, își scosese sabia din teacă.

După ce-și croise o potecă scurtă printre scoruși, nava se oprise și zăcea aidoma unui imens fruct despicat; crăpătura din lateralul ei era acum o gaură neagră, căscată, prin care putea discerne bizare sclipiri de lumină. Era lungă atît cît era turnul lui de înalt. Părea să n-o afecteze propriile-i descărcări de electricitate, de parcă plasele de siguranță care-i țineau fuzelajul erau imune la căldură; fabricate din ceva rece, dar totuși rezistent. Energia se scurgea din ea, iar descărcările de electricitate se împuținau. Luminile dinăuntru fuzelajului frînt dănțuiau și-și schimbau poziția, asemenea unor licurici de-o culoare neobișnuită.

Un om normal n-ar putea ieși cu viață din asta, își spuse Cromis. Fumul de scoruși îl înecă.

Începuse să se întorcă trist cu spatele, cînd, bălăbănindu-se, o siluetă ieși din epavă și porni către el, tîrșîndu-și picioarele.

Supraviețuitorul era îmbrăcat în haine arse și avea fața întunecată de barbă și funingine. Din găurile lor umbrite, ochii îi sclipeau uimitor de albi, iar brațul îi era un ciot sîngeriu, bandajat. Aruncă priviri lungi în jurul lui, uitîndu-se cu teamă și confuzie la scorușii cuprinși de flăcări: și el părea să vadă întreaga pădure ca pe un cuptor. Se uită direct la Cromis.

— Ajutor! strigă el. Ajutor!

Se cutremură, se clătină și căzu. Din unul dintre copacii arzînd căzu o creangă. Focul cuprinse trupul nemișcat.

Cromis se avîntă înainte, croindu-și drum cu sabia printre frunzele în flăcări. Cenușa i se așeza pe mantie și aerul era încins. Cînd ajunse la trupul nemișcat, își vîrî sabia în teacă, îl luă pe bărbat pe umăr ca pe-un jug și se îndepărtă de nava avariata. Undeva în spatele craniului, îi dădea tîrcoale o senzație neplăcută, de expunere. Făcuse nouăzeci de metri, respirația ieșindu-i grea pe măsură ce efortul cu care nu era obișnuit începea să-și spună cuvîntul, cînd vehiculul explodă. O bulă mare și tăcută de foc alb și rece, încuiată în miezul navei de o artă dispărută, se dispersă sub formă de lumină pură, la un mileniu după clipa încarcerării ei.

Nu-l afectă cu nimic: sau cu nimic din ce să poată vedea el.

Cînd ajunse la porțile turnului Balmacara, ceva se desprinse din veșmintele ponosite ale supraviețuitorului și căzu pe pămînt: o traistă din piele de capră, plină cu monede. Cumva, într-un vis îndepărtat, bărbatul auzi bufnetul și zăngănitul acelei bucăți care-i aparținea din orașul căzut. Își schimbă poziția și gemu. Mai avea asupra lui cel puțin o pungă cu obiecte metalice; aceasta zăngănea spart la fiecare pas. tegeus-Cromis ridică din buza de sus. Se întrebă el de ce era atît de greu bărbatul.

O dată ajuns în turn, bărbatul își reveni repede. Cromis avu grijă de el în una dintre camerele de jos, dîndu-i substanțe stenice și schimbîndu-i bandajele întărite de sînge de la brațul retezat, care fusese cauterizat cu stîngăcie și din care începea să curgă un fluid transparent, nesănătos. Încăperea, pe pereții căreia atîrnau arme și diverse obiecte din vechile campanii, prinse un miros de pînză arsă și medicamente înțepătoare.

Supraviețuitorul se trezi, tresări cînd îl văzu pe Cromis, și mîna teafără i se agăță de mătășurile albastre, brodate, ale imensului pat în care zăcea. Era un bărbat cu osatură grea, de înălțime medie și părea să aparțină clasei de jos a negustoriei, un neguțător de vinuri, poate, sau de femei. Pupilele ochilor lui negri erau dilatate, cu albul mare și străbătut de vinișoare roșii. Păru să se relaxeze puțin. Cromis îl apucă de umeri și, cît putu de blînd, îl împinse înapoi jos.

— Odihnește-te, îi spuse. Te aflu în turnul lui tegeus-Cromis, cel pe care unii îl numesc Balmacara. Dacă vom avea de discutat, trebuie să-ți aflu numele.

Ochii cei negri se plimbară cu prudență pe pereții din jur. Se opriră scurt asupra unei halebarde electrice pe care Cromis o primise de la prietenul său Piticul Tomb după lupta de pe mare de la Mingulay, din timpul campaniei Rivermouth; se mutară la țipătorul stindard verde-cu-auriu al lui Thorisman Carlemaker, pe care Cromis îl înfrînsese fără nici un ajutor — și cu regret, dat fiind că nu avusese nimic de împărțit cu sărmanul potlogar — în Munții Monadliath; ajunseră în sfîrșit și se opriră pe mînerul *baan*-ului cu lamă intangibilă care-o omorîse din greșeală pe Galea, sora lui Cromis. De la acesta, bărbatul se uită la Cromis.

— Eu sînt Ronoan Mor, negustor.

În ochii și vocea lui se citea o neîncredere fățișă. Dibui cu mîna sub veșminte.

— Ai gusturi ciudate, spuse el, înclinînd din cap spre vestigiile de pe pereți.

Cromis, observînd mîna care fremăta, zîmbi.

— Monedele ți-au căzut cînd te-am adus de la navă, Ronoan Mor.

Arată cu degetul spre locul unde cele trei desăgi se odihneau pe o masă încrustată.

— Vei vedea că nu lipsește nimic. Cum merg lucrurile în Orașul Pastel?

Nu banii trebuie să fi fost pricina îngrijorării lui Ronoan Mor, căci prudența nu-i părăsi chipul. Iar acesta era un lucru surprinzător. Își dezgoli dinții.

— Greu, murmură el, uitîndu-se cu amărăciune la brațul rețezat.

Își dresе glasul și-ar fi scuipat dacă ar fi avut la dispoziție un vas.

— Cățeaua aia tînără se ține tare pe poziție și-am fost puși pe fugă. Dar...

În ochii lui strălucea o privire de-un asemenea fanatism, încît mîna lui Cromis, fără știrea sa, începu să mîngîie mînerul sabiei fără nume. Era mai mult încurcat decît înfuriat de insulta adusă de Mor Tinerei Regine. Dacă un om care de obicei visează la prețuri de nimic și la o bătrînețe comodă (asta dacă visează într-adevăr la ceva) putea da dovadă de-un asemenea devotament față de o cauză politică, atunci lucrurile stăteau cu adevărat rău în ținut. Imediat, descoperi că-și spune: Și chiar aveai nevoie să știi asta, sir Cromis? Nu-i de ajuns că Turnurile Pastel se cutremură și cad peste noapte? Mai ai nevoie și de alte dovezi?

Însă îi zîmbi lui Mor și-l întrerupse, spunînd cu blîndețe:

— Asta nu-i chiar așa de rău, sir.

Preț de-o clipă, supraviețuitorul continuă de parcă nu l-ar fi auzit:

— ... Dar nu va putea rezista mult cînd aliații din nord ai Cannei Moidart își vor uni forțele cu patrioții rămași în oraș...

În vocea lui se simțea un ton înfrigurat, mîrșav, de parcă ar fi repetat o mărturisire de credință. Pe frunte îi apărură sudoare, iar pe buze boabe de salivă.

— Ahîm, atunci o vom răpune cu siguranță! Și prinsă între două tășuri...

Își înghiți cuvintele și-l studie pe Cromis îndeaproape, privindu-l cu coada ochiului. Cromis se uită neabătut înapoi la el, străduindu-se să nu lase să se vadă cît de tare-l afectau aceste cuvinte. Mor se ridică anevoie în șezut, tremurînd din pricina efortului.

— Înțelept din parte-ți să te prezinți drept cine ești, tegeus-Cromis! strigă el dintr-o dată, precum un orator care i se adresează unui singur om dintr-o mare de țărani. În slujba cui îți pui *tu* serviciile?

— Te obosești inutil, murmură Cromis. Pentru mine are puțină importanță asta, minți el, căci, după cum vezi, sînt un pustnic. Dar recunosc că-mi stîrnește interesul povestea aceasta cu Regina cea Bătrînă și rudele ei din nord. Spui că are un grup mare de susținători?

Ca răspuns la întrebare parcă, mîna cea sănătoasă a lui Ronoan Mor dibui iarăși printre haine. Și, de data aceasta, scoase afară un obiect lung de treizeci de centimetri, care pilpiia cu o lumină verde și care șuiera și pîrîia:

Un *baan*.

Își trase colțurile gurii, ridică țeapăn în fața sa străvechea armă (toți oamenii se temeau de ele, chiar și de cei care le foloseau) și mîrîi:

— E destul de mare pentru tine, sire. Vezi tu... — aruncă priviri în ambele direcții la trofeele de pe perete —, s-ar putea ca alții să aibă săbii energetice.